

Ελληνικές παροιμίες και γνωμικά

Η παροιμία είναι σύντομος λόγος, που περιέχει μια αλήθεια βγαλμένη απ' την πείρα του λαού, δηκτικός, αφελής, αλλά ευφυής.

Ο Αριστοτέλης λέει, ότι παροιμία είναι είδος παρομοίωσης, που αναφέρεται σε διάφορες περιστάσεις και πράξεις ανθρώπων.

Ενώ στην αρχή είχε αστείο κι ειρωνικό χαρακτήρα, πήρε τελικά διδακτική μορφή. Οι παροιμίες, σύμφωνα με την άποψη του Αριστοτέλη, είναι λείψανα παλιάς φιλοσοφίας και περικλείουν τη σοφία του λαού, που διαδόθηκε από γενιά σε γενιά: «των πρωτινών τα λόγια είν' ευαγγέλια», λένε στα Κύθηρα. Στις παροιμίες φαίνεται η ψυχοσύνθεση κι η ζωή του λαού κι έχουν αξία, γιατί μας βοηθούν να μελετήσουμε τη γλώσσα, τη σκέψη, τα ήθη κι έθιμα των ανθρώπων.

Οι αρχαίοι Έλληνες χρησιμοποιούσαν στα έργα τους παροιμίες και στα έπη του Ομήρου βρίσκονται γνωμικά, όπως: «αἰέν αριστεύειν», «εις οἰωνός ἄριστος», «αμύνεσθαι περί πάτρης». Πολλοί άλλοι λαοί ανάπτυξαν τις παροιμίες, όπως οι Ινδοί κι οι Εβραίοι. Πολλές παροιμίες είχαν τη ρίζα τους σε μύθους ή ιστορικά γεγονότα.

Ο Αριστοτέλης πρώτος συγκέντρωσε κι ερμήνευσε παροιμίες και τον ακολούθησαν οι μαθητές του Θεόφραστος και Κλέαρχος. Στη βυζαντινή εποχή οι συλλογές των παροιμιών ήταν πολλές, με θεολογικές, αλληγορικές ερμηνείες. Απ' τις παροιμίες κλασικής, αλεξανδρινής, βυζαντινής εποχής, διάλεξαν κι έφτιαξαν συλλογές παροιμιών οι Ευρωπαίοι Σκαλίγερος κι Έρασμος (4.000 παροιμίες).

Ο Κρουμπάχερ παρατηρεί, ότι οι νεοελληνικές παροιμίες, σε σχέση μ' αυτές της Δυτικής Ευρώπης, έχουν αφηγηματικό, παραστατικό και δραματικό χαρακτήρα, όπως: «κάποιου χάριζαν γομάρι και το κοιτάζε στα δόντια», οι Ευρωπαίοι λένε: «το χαρισμένο άλογο δεν πρέπει να το κοιτάζει κανείς στο στόμα».

Σήμερα, όταν θέλουμε να χρησιμοποιήσουμε παροιμίες, λέμε: «που λέει ο λόγος...» κι εννοούμε τις γνώμες και παροιμίες που έχουν σκωπτικό κι ειρωνικό ύφος και τις παίρνουμε απ' το περιβάλλον του ανθρώπου: «αγάλια αγάλια γίνεται η αγουρίδα μέλι», «ψόφησε το βόδι μας, πάει η κολληγιά μας» κ.ά.

Κι απ' την Αγία Γραφή χρησιμοποιούνται φράσεις σαν παροιμίες: «ούτε φωνή, ούτε ακρόαση» (ουκ ην φωνή και ουκ ην ακρόασις).

Λήψη αρχείου (3 MB)

Πηγή

Κείμενο: live-pedia.gr